

Ånderdalen nasjonalpark

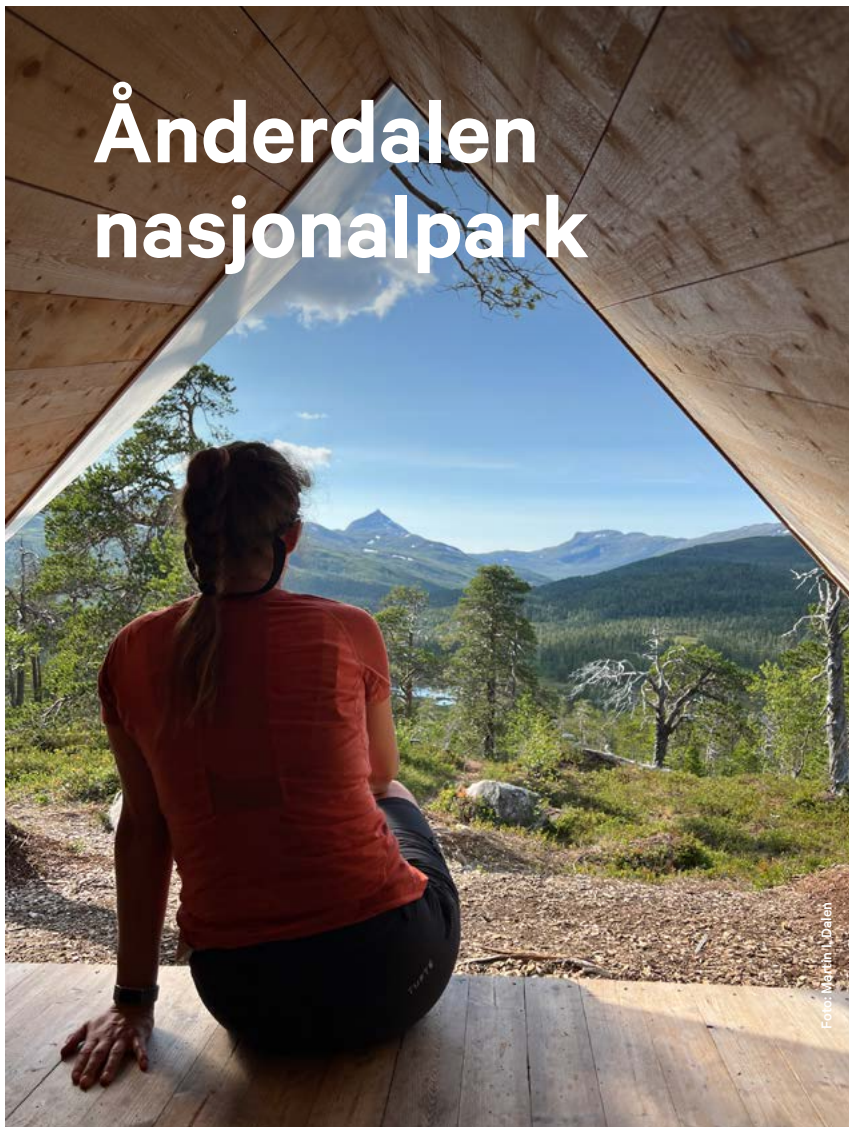

Foto: Martin, Baalen

Ånderdalen
nasjonalpark

Kart og informasjon

Velkommen til
Norges nasjonalparker

Velkommen til Ånderdalen

Ånderdalen byr på en helt spesiell kombinasjon av rolige skogkledde daler med krokete og forvridde kystfurer, alpine fjell og kystnær natur. Landskapet har nesten ikke forandret seg siden isen trakk seg tilbake for ti tusen år siden.

I Ånderdalen nasjonalpark finnes det noe for alle, enten du søker utfordrende opplevelser eller lette turer. Mange besøkende finner en egen stemning i Ånderdalen, og de kommer tilbake år etter år.

Ånderdalen er en av de eldste nasjonalparkene i Norge, og sammen med de andre verneområdene på Senja utgjør den et villmarksområde med svært viktige naturverdier. Her får trærne stå til de dør og forvandles til sølvgrå naturmonumenter, før de en dag faller til bakken og gir liv til mange arter.

Geologien i nasjonalparken skaper et landskap med fjelltopper, morener og daler. Her finner du også en av verdens nordligste kystfurskoger. Nasjonalparken er et viktig leveområde for våtmarksfugler som sangsvane, storlom og gluttsnipe. Med litt hell kan du til og med se havørn eller kongeørn svevende over landskapet. I tillegg er mulighetene gode for å fiske røye og ørret i vannene.

Blant nettverket av merkede stier finner du DNT-løypa «Senja på langs», som går gjennom Ånderdalen. Løypa er regnet som en krevende 3 - 4 dagers tur. Ser du godt etter, kan du se tydelige tegn på at isen har formet landskapet. Se etter alpine fjelltopper, morener og daler. I vest reiser fjellmassivet Kvænán seg, hele 963 meter over havet med sine nunataker.

Skogen, fjellområdene, en rekke småvann og myrer gjør Ånderdalen til et vakkert turområde både på sommeren og på vinteren. De bratte fjellene gjør området særlig utsatt for snøskred på vinterstid, så følg værvarslene nøye.

Det finnes spor etter bosetting langs det meste av kystlinja på Senja, og området har vært bebodd siden steinalderen. Her har det vært drevet landbruk, reindrift, fiske og fangst i uminnelige tider, og utmarka har alltid vært en svært viktig ressurs. Naturbruken har hatt sterk påvirkning på stedsnavnene, språket, tradisjonene og levemåten i Ånderdalen.

Foto: Andre Bonotto

På vandring innover Ånderdalen.

Foto: Jørn Engkrog

En liten furu speiler seg i et myrtjern.

Foto: Bård Bredesen / Naturarkivet

Gammel furuskog i Ånderdalen.

Foto: Iive Birkeland

Henrikhove speiler seg i Åndervatnet.

Opplevelser

Ånderdalen nasjonalpark er for alle, og det er mye å oppleve, enten du bare vil nyte naturen, eller om du er opptatt av historie og geologi. Det er flere godt merkede turstier i området, og både fiske-, jakte- og sankemulighetene er gode.

Utsikt over Ånderdalen

Ved innfallsporten i Tranøybotn kan du ta turen opp til gapahuken med fantastisk utsikt inn i Ånderdalen. Innfallsporten i Tranøybotn er godt tilrettelagt og en flott tur for hele familien. Her finner du parkeringsplass og toalett. Fra parkeringsplassen følger du grusstien i om lag 2 km. Der deler stien seg og man kan enten gå videre innover nasjonalparken mot Åndervatnet, eller gå rundløypen og nyte en fantastisk utsikt innover nasjonalparken fra utkikkspunktet. Underveis finner du naturstier, rasteplasser og besøkspunkter med bål plass og utsikt over Vardenesmyra naturreservat.

Senja på langs

Den DNT-merka vandrerruta «Senja på langs» går gjennom Ånderdalen nasjonalpark. Ruta går gjennom de indre delene av nasjonalparken, mellom Olaheimen i sør og Lysvatnet i nord. Langs løypa er det flere tilknytningsløyper, der to går inn i nasjonalparken. Den ene ruta går fra Gjeska på yttersida, mens den andre går fra Tranøybotn på innersida, der det er etablert en innfallsport.

Ånderdalen på ski

Det finnes ingen oppkjørte skiløyper eller merkede vinterløyper i nasjonalparken, men det går ofte skitraseer fra Tranøybotn opp til Åndervatnet. Istinden er et populært toppurtmål om vinteren med lett tilgang fra veistasjonen i Kaperdalen. Her er det panoramautsikt over Senjafjellene og Andfjorden og helt ut til Andøya ytterst i sørvest. Vær imidlertid oppmerksom på vær og føre, sjekk skredvarslene på varsom.no, og hør på lokalbefolkningens råd om ferdsel i området.

Sázzá Senja naturhus

I den tidligere Øverbotn skole ligger Sázzá naturhus og museum. Den interaktive utstillingen presenterer Ånderdalen nasjonalpark med særlig vekt på den særegne naturen og den markesamiske kulturen. Ved Sázzá ligger også et utvendig aktivitets- og informasjonsområde med blant annet et friluftsamfi og en kjempestor fuglekasse.

Foto: Kim Daniel Hansen

Utsikt utover Selvorden.

Foto: Inge Birkefeld

I Ånderdalen må du tråkke opp dine egne skispor.

Foto: Dag Arild Larsen

Universelt utformet sti ved innfallsporten i Tranøybotn.

Plante- og dyreliv

Ånderdalen nasjonalpark kjennetegnes av kystfuruskog, bjørkeskog, våtmarksområder og fjellområder. Den spesielle vegetasjonen med mange tørrfurer var en viktig årsak til at Ånderdalen ble vernet. Kystfuruskogen har i enkelte områder urskogpreg med over 600 år gamle trær.

Død ved gir liv

Sølvfurer er det mange av i Ånderdalen. Disse sølvgrå, spiralvridde «treskjelettene» skaper en merkelig og mystisk spenning og skjuler et yrende liv.

Hundrevis av arter står i kø for å gnage, hakke og suge i seg de døende trærnes siste næring. Biller legger egg under barken, og hakkespetter kommer for å meske seg med billenes larver. Hakkespetter, småfugler, kvinender og mange andre dyr bygger reir i de tørre trærnes hulrom. Og hvis treet knekker, kan en ugle bosette seg høyest oppe i den hule stubben.

«Kjøttetende» planter

Visste du at vi har kjøttetende planter i Norge? På myrene i Ånderdalen vokser blant annet smalsoldogg og rundsoldogg. Soldoggartene er «kjøttetende» planter. Oversiden av bladene har mange langstilkete, røde kjertelhår som skiller ut en klebrig væske som insekter setter seg fast i. Når insektet sitter fast, bøyer bladet seg rundt det og fordøyer det ved hjelp av enzymer. Det tar soldoggen et døgn å rulle sammen bladet, og insektet er fordøyd etter to døgn.

Haukugle

I Ånderdalen kan du finne mange ulike rovfugler og ugler. Haukugla har tverrstripet underside og lang stjert, og den kan derfor minne om en hauk, derav navnet. Haukugla er en smågnagerspesialist, og i år med mange smågnagere kan den være et ganske vanlig skue, mens den andre år kan være nesten fraværende. Haukugla er aktiv på dagen, og den sitter gjerne lett synlig i toppen av et tre mens den speider etter smågnagere. Derfor er sjansen for å få sett en haukugle større enn mange av de andre uglene våre, som gjerne er aktive om natta. Haukugla hekker i hule trær eller i store fuglekasser, men også på toppen av brukne trær. Derfor trives den godt i Ånderdalens mange tørrfurer med både hulrom og knekte topper.

Foto: Kim Daniel Hansen

Smalsoldogg får næring ved å fange insekter på ellers næringsfattige myrer.

Foto: Kim Daniel Hansen

Haukugla hekker i hule furutrær i nasjonalparken.

Foto: Dag Arild Larsen

De mange sølvfuruene lager et flott landskapsbilde i Ånderdalen.

Historie og kultur

Det har bodd folk på Senja helt siden isen trakk seg tilbake for ca. 10 000 år siden. Vi finner spor som vitner om både samisk og norsk befolkning over hele Senja og i enkelte områder av nasjonalparken.

Næringer i Ånderdalen

Ånderdalen har lenge vært et viktig høstingsområde for folket på Senja, og folk har drevet med jakt, fiske og bærplukking her. Frem til 1960-tallet ble det også drevet tømmerhogst og milebrenning i området. Snarefangst etter rype var en viktig inntektskilde for folkene som levde av og i nasjonalparken.

Kulturminner og tamreindrift

Det er usikkert om det noensinne har vært faste bosettinger i nasjonalparken, men i Skoglia like utenfor nasjonalparken bodde det folk fra 1796 og frem til utpå 1990-tallet. Folk har i stor grad bosatt seg ute ved kysten og brukt Ånderdalen i naturhusholdet sitt. I Ånderdalen er det flere kulturminner, blant annet flere fangstanlegg etter villreinjakt, tufter etter høyløer og gammer.

Fra gammelt av var Senja sommerbeite for tamrein. Samene kom fra Sverige med reinen om våren og drev reinen tilbake til Sverige om høsten. I dag er det fastboende samer som driver med tamrein og har helårsbeite i Ånderdalen. Vis hensyn til reinen om du skulle være heldig og møte på den.

Navnet Ånderdalen – ikke ånder, men ski

Navnet Ånderdalen kan raskt gi assosiasjoner til spøkelser og skrømt, men bakgrunnen for navnet er ikke fullt så mystisk. Ordet «ånder» kommer nemlig fra det gammelnordiske *ondur/ andor* som er navnet på en kort høyreski. Den korte høyreskien ble brukt sammen med en lengre venstreski. Dalen fikk navnet sitt etter at et gammelt par med ski ble funnet i parken, en kort ski (ånder) og en lang.

Foto: Dag Arild Larsen

“Ånder”, som har gitt nasjonalparken sitt navn

Velkommen inn, ta vare på naturen

Nasjonalparkene er det ypperste vi har av norsk natur. Vernet bidrar til å ta godt vare på landskapet og mangfoldet av dyr og planter. På tur i naturen er det viktig å vise hensyn til folk og dyr rundt oss – på den måten kan vi fortsette å samle gode turminner også i framtida.

Allemannsretten gir deg rett til å gå der du vil på beina og på ski. Vi ser likevel helst at du følger de merkede stiene eller løypene i nasjonalparken, slik at vi tar vare på naturen. Du kan raste eller slå opp telt hvor du vil så lenge det er mer enn 150 meter fra bebodd hytte, men husk også å ta hensyn til vegetasjon og dyreliv. Dette er særlig viktig på våren og forsommeren i hekke- og yngletida. Reinen er særlig sårbar om vinteren, om våren og på varme dager om sommeren. I Ånderdalen kan du plukke bær, sopp og vanlige planter til eget bruk.

Samiske kulturminner fra før 1917 er automatisk fredet. Tenk på at du ferdes i et samisk kulturlandskap, hvor det ikke alltid er lett å se hva som er kulturminner.

Fiske er tillatt som ellers i Norge dersom du har fiskekort. Det er ikke lov å ta med levende fisk eller vått fiskeutstyr fra et vassdrag til et annet.

Søppel må du huske å rydde opp etter deg og ta med hjem.

Hunden er velkommen med på tur, men ta hensyn til vilt, reinsdyr og mennesker året rundt. Mellom 1. april og 20. august skal alle hunder holdes i bånd på hele Senja.

Bål kan du tenne mellom 15. september og 15. April, og resten av året på steder der det åpenbart ikke kan føre til brann. Følg med på lokale forbud. Vis hensyn til naturen når du samler ved. Det er ikke tillatt å bruke stående eller liggende furu til brensel, uavhengig av om den er levende eller død.

Framkomstmiddel med motor er i forbudt i nasjonalparken. Det kreves egen tillatelse til motorferdsel i utmark. Om vinteren benytter reindriftssamene snøscooter i forbindelse med reindrifta.

Droneflyvning kan skade naturen rundt deg. Ta kontakt med forvaltningen før bruk.

Været i fjellet kan skifte brått både om sommeren og vinteren. Du må selv vurdere vær og føre og form og ferdigheter og forberede deg med gode klær og riktig utstyr. Kart og kompass er en god forsikring.

God planlegging gir en god turopplevelser!

Fakta og informasjon

Ånderdalen nasjonalpark ble opprettet i 1970 er 134 km² stor.

Hvor ligger
Ånderdalen?

På Senja i Troms.

Hvordan kommer
jeg meg dit?

Buss: Sjekk reiseplanleggeren på fylkestrafikk.no, eller appen Troms Reise.
Bil: Fra E6 fra Bardufoss eller Olsmoen følger du veien mot Finnsnes. Fra Finnsnes kjører du videre til innfallsporten i Tranøybotn.

Nasjonal turistveg

Fv 862 Senja

Turistinformasjon

Sážža – Senja naturhus,
Tranøyveien 1261,
9304 Vangsvik

Planlegg turen

visitsenja.no
anderdalennasjonalpark.no

Verneområder i nærheten

Vardenes naturreservat
Brannmyra naturreservat
Skattvikfjellet naturreservat
Forøya naturreservat

Forvaltning og oppsyn

Ånderdalen nasjonalparkstyre
nasjonalparkstyre.no/Anderdalen
naturoppsyn.no
statskog.no/om-statskog/fjelltjenesten

Mer info

anderdalennasjonalpark.no
norgesnasjonalparker.no

Ånderdalen nasjonalpark

Kartinformasjon Ånderdalen nasjonalpark

Velkommen inn i naturen

Dette er et kart utviklet for merkeavner Norges nasjonalparker. Alle norske verneområder, uavhengig av vernekategori, er en del av denne merkeavner. Disse kartene er utviklet ut fra kunnskap om hvordan verneområdet blir brukt og hvilke

områder som er sårbare for besøk - grunnlaget for besøksforvaltningen. Dette kartet er ikke et turkart, men gir deg en oversikt over tilbudene i det aktuelle verneområdet og området rundt.

Tranøybotn
Innfallspor

I Tranøybotn er det en universelt utformet sti med informasjonstavler og besøkspunkt med rasteplass og en dagsturgamme. Det er også en godt tilrettelagt rundløype som går opp til et utkikkspunkt hvor det er en gapahuk og bålplass. Her får du fantastisk utsikt innover Ånderdalen.

Sázza
Informasjonspunkt

Du finner god informasjon både inne i nasjonalparkutstillingen og i det utvendige informasjonsområdet ved Sázza Senja naturhus i Øverbotn. Ta gjerne en kikk opp i den store fuglekassen for å lære om bla Vardnesmyra naturreservat og viktigheten av myra som natursystem.

Informasjon

Parkering

Båtforbindelse

Vinterparkering

Overnattingsmuligheter

Camping

Serveringssted

Enkel servering

Åpen bu

Gamme

Severdighet

Utkikkspunkt

Fotopunkt

Tursti fottur

Tilgjengelig tursti

Skiløype

Badeplass

Sommersti

Vinterløyper

2022. Kartdata: ©Kartverket, ©Miljødirektoratet
Kartografi: ©Miljødirektoratet, ©2288moh

0 2 4 Kilometer

